

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

IV. An Deum esse inuincibiliter ignorari queat?

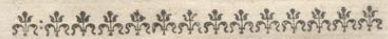
[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

verum habet de imperfectione simpliciter simplici, cuiusmodi est carentia pura: cuius non esse positum quid est. Accedit: quod dato primo syllogismo intellectus terminis de ente reuera, nec sola cogitatione imperfecto apparenter, non inferitur: quia reuera probandum impossibilitatem non essendi, seu necessitatem essendi, esse veram, & realem perfectionem, ac non chimericam, solumque cogitatum, quod ex hoc argumento non demonstratur contra Atheistas. Tertius discursus: nec probat contra Atheos asserentes esse chimeram, ac proinde imperfectionem: quare nullam esse veram, nec solum cogitatum perfectionem, quae ab alio non fit: tantum abest, ut in horum errore esse ab alio imperfectio fit.

4. Denique recentiores idem supposita existentia per se (vt aiunt) nota, alicuius entis necessarii, variè existentiam demonstrare se putant, eis autem demonstrationibus supponunt: *omne ens imperfectum esse contingens*: quia omne imperfectum habet meritum displicendi, quod non habet ens necessarium: De cuius existentia stolidia displicentia esset. Secundo: quia: quod vniuersum purum ab imperfectione fit, bonum est, quare, & possibile: siquidem omne bonum possibile est, cum conuenienter existat, & nulla chimera bonum fit, quod si aliquid imperfectum necessarium esset, vniuersum purum ab imperfectione non esset possibile. Tertio: quia cum de conceptu entis, in quo bonitas fundatur, fit posse existere, ens necessarium quod summè ens est, nequit non esse summè potens existere. Quarto: quia ex Arist. perfectius quid est esse aliquid in actu, quam in potentia solum: vnde ens necessarium nequit non summè perfectum esse: cum fit ab ente solum in potentia summè remotum. Ex hoc principio sic probant hoc ens necessarium vnicum esse. quia si sine plura, ac non vnicum, vel essent inaequalia in perfectione, vel saltem omnium collectio singula excederet: quare essent imperfecta, & non necessaria, contra suppositionem: cum excedi ab alio aperta imperfectio fit. Sin verò ens necessarium vnicum fit, consequens esse illud reliquorum entium causam esse: quia ea cum contingentia essent, & imperfecta non possent non in eius virtute contineri, à qua effectiue procederent.

5. Sed primo, id quod supponitur de alicuius necessarii existentia per se notum soli huic Recentiori, & fors nonnullis, qui eius evidencias transcribunt, haecenus fuit: atque absolute per se notum non esse ostendimus satis q. 1. art. 4. neque adeò facile demonstrabitur. Sed eo praemisso: necessarium illud vnicum, & singulare ens esse debere argumento factò nusquam demonstrabitur. Primo enim, omne ens imperfectum contingens esse nullatenus Recentiores tot etiam probationibus demonstrant. Non prima: siquidem imperfectio merè negatiua, (qua praecipua imperfectio est) obiectum displicentiae positivae non esse, ac proinde nec meritum displicendi habere, probabilis est. Non secunda: quia vniuersum hoc purum ab imperfectione esse nequit, cum entibus imperfectis intrinsece constet: quare argumento inuerso bonum non est: cum sit impossibile (de hoc vniuerso agendo) & chimera: quare nec bonum, si omne bonum (vt hi aiunt) possibile sit. Deinde bonum hoc vniuersi solum in apprehensione, & apprensione esse facile responderi Athei possent: quod cum vera possibilitate non conuertitur vt saepe dixi. Rursus nescio quo pacto Recentior iste adeò chimeram his suis argumentis toties vilipendat: cum tam ens necessarium cum Deo identificatum esse contendat, vt hac controuersia & de omnipotentia videbimus. Non Tertia: quia de conceptu entis summè necessarii solum cogitatur, & apparentis, nec est bonitatem fundare, neque posse existere. Eiusmodi autem esse ens summè necessarium in Atheorum errore. Non Quarta: quia ens necessarium non probat, sed fore in actu, ac non in potentia solum, si esset reuera possibile: tam facile patet, quam inuentia sine qua ex illo principio tam obicuro inferuntur. Sed toto discursu dato non video; quo pacto contingentium imperfectione, & summè necessarii vnicui entis perfectione, illud eorum ontium causam fore demonstratur. Nam homo perfectior longe cunctis corporeis est: ac proinde eminentia formalitatis ea omnia in se continet: non autem eminentia actiuitatis, & virtutis: quam ne imperfectissima animalcula potest producere.

6. Denique Merciani Recentiores vnius causae primae existentiam efficacissime probari è suo illo principio putant: quòd nimirum causa actiua adaequata ita eminenter continere debeat totam perfectionem effectus, vt se sola, tam perfecta sit, quam coniunctum ex ipsa, & effectui simul: quare esse in bonitate augmenti incapax; alioqui effectus accessu in bonitate augetur: ac proinde esse bonitatis infinitae, atque omnem possibilem bonitatem in se cohibere: Vnde fit causas secundas, creatas, imperfectas, adaequatas suorum effectuum causas esse, non posse, cum bonitatis, & perfectionis infinitae non sint: ac proinde necessitatis, & vnicuique earum adiungendam esse causam infinitè perfectam, vt operentur, contra Durandum. Quod autem vnicam ea causa, & vniuersalis esse debeat, inde etiam ostenditur: quia aliàs, quare istarum aliarum perfectionem contineret, alioqui infinitae vndeque perfectionis non esset, sed augmenti, tandem capax ex alterius accessu: quare le mutuo causare implicatorie possent: cum non esset, cur vna potius aliteri in operando subordinaretur. Ex quibus tandem concluditur eam vnicam causam debere à se esse, ac necessitatis proinde existentem, & exterorum causarum, & Deum. Vnde ex hoc principio, & euidenti experientia, eorum, quae producantur, demonstrari, vel saltem efficacissime probari Dei vnius existentiam concludunt. Sed primo quam debile illud principium fit ostendimus certamine 3. n. 4. Adde ex eo principio nullatenus euidenter inferri causam bonitatis, & perfectionis infinitae, qua causatiua virtus causarum, quas causare videmus effectus a quoque, in ratione causae actiuae adaequatae compleatur. Etenim solum inferuntur eam causam, qua ita adaequatio virtutis compleatur, ad effectus, quos videmus, ab his augeri in bonitate, ac perfectione minime posse; non autem ab aliis effectibus possibilibus, quos in virtute eius contineri euidenti experientia non cognoscimus.

QVÆSTIO IV.

An Deum esse inuincibiliter ignorari queat?

QUod ostenderimus Dei existentiam, etiam per se nota non fit, adeò tamen euidenter: ratione naturali demonstrari, hic merito dubitari potest, an ita rationis naturalis ductu, discursusque innotescat, vt nihil data, vt aiunt, operari, nequeat à sanæ mentis homine ignorari? Neque verò de ignorantia negatiua per inadvertentiam naturalem, seu diuertionem ad alia: sic enim quotidie sepius Deum Docti etiam qui que ignorant, dum Dei non recordantur: quemadmodum, & alia de se notissima co pacto, & causa ignorant. Est igitur questio. An in quouis sufficiens motuum, seu principium fit, cui, si vellet attendere, Dei existentiam, seu Deum esse agnosceret: quare, vt Deum non agnoscat, in causa eius, vel voluntatem, vel locordiam esse.

CERTAMEN I.

Ad resolutionem notata, & doctorum sententia.

PRO questionis definitione aduerte: dupliciter ignorari Deum ab homine posse. Primo positivè, per actum nimirum posituum erroris, quo quis existentie Dei dissentiat. Secundo negatiue, per negationem puram assensus existentie Dei, per diturnum vitæ certum, quo scilicet, non solum per inadvertentiam, seu diuertionem ad alia naturalem, quâ notissima quæque nobis ignota, sed per defectum principii ac motuum ad Dei existentiam dignoscendam, illam ignoremus, quia nulla eius cogitanda, aut de ea dubitandi ratio occurrat.

2. Secundo

2. Secundò notandum est, dupliciter etiam posse ad præfens dubium indoctos, & rudes constiui. Primò cum Doctõibus, & Magistris prauis, & Atheis. Secundò sine vilo Magistro, sed cum principiis solum intrinsecis, & naturalibus sua ratione: vel quia solus in silua, aut montibus, vel cum æquæ rudibus, & indoctis enutritus semper fuisset, quin ab vilo eorum, aliquid circa existentiam, vel non existentiam Dei amplius, quàm à se ipso possit edoceri, aut ad discurrendum ea de re excitari. Hæc porò constitutionis rusticæ, & indocti diuersitas, valde ad quæstionem præfentem, tam de errore seu ignorantia positua Dei, quàm de negatiua definiendam valde est obseruanda.

3. Tertio suppono modò: ad peccatum graue, etiam mortale, non requiri necessariò aduertentiam ad Deum, prohibentem, ac offendendum: si enim hæc requiratur, præfenti quæstioni locus non erit, cum enim statim, atque homo ad vsum rationis peruenit peccare absolute grauius possit: si id absque aduertentia ad Deum, vel præcipientem, vel offendendum fieri nequeat: cum ipso rationis vfu principium, & motuum ad Dei existentiam dignoscendam sufficiens aduenire necessarium erit: quare neque in vilo ad vsum rationis perueniente inuincibilem existentiam Dei ignorantiam dari vllatenus posse. An verò Dei offensam, que mortalem in communi sententia committatur, Dei noticiam in peccato prærequiritur: alterius est loci.

4. His positis: Prima sententia Deum inuincibiliter à sine mentis homine, quantumvis indocto, & rustico ignorari, sine posituæ, sine negatiuæ posse negat: ita supponere videtur, qui sine aduertentia ad Deum, peccari non posse auit. Insuper S. Th. 1. 2. quæst. 89. art. 6. & Dominici Thomæ ibi, vt vbiuis de obligatione diligendi Deum rationalis creaturae agunt. Docent enim huiusmodi obligationem cuius rationalis creaturae, vbi primum ad vsum rationis peruenit, necessariò ad esse; cum tamen obligatio hæc cum ignorantia inuincibili existentia Dei esse non possit. Expresse autem ita docere Alex. Alen. 1. p. quæst. 3. num. 2. Aureol. in 1. d. 2. art. 6. Gonzalez. Albel. 1. p. quæst. 2. art. 2. d. 11. conc. Gran. contou. 1. d. 1. lect. 3. fatetur autem Granados sententiam hæc non tam rationi, quàm Patrum authoritati inniri. Cum tamen iudicio meo nihil Patrum authoritati (in his, que discursu assequimur naturali) inniri possit, quod non rationi innitatur.

5. Secunda sententia docet Deum posse ab aliquibus inuincibiliter ignorari. Ita Molina. 1. p. quæst. 2. art. 1. & S. ex. Aitua. Mag. Victoria Relec. ad quid tenetur; Immerico pro opposita sententia prima à nonnullis relatus. Zamel. 1. p. quæst. 2. art. 1. concl. 3. Trigosius ibi. dub. 1. ad 4. Artig. ibi. d. 1. lect. 3. num. 17. Sed hi tamen, tam de ignorantia positua, seu errore non existentia Dei, quàm de ignorantia pure negatiua loquuntur. Ac insuper tam de rustico, & illiterato sibi, suisque naturalibus discursibus relicto, quàm Atheo Magistro ipsi adiuncto: vt ex eorum probationibus liquet.

6. Maiori distinctione hæc, in re locus est Quiros de Deo tract. 2. d. 13. sect. 7. asserens rustico sibi, suoque naturali discursui relicto, non posse esse ignorantiam posituam, sine errore circa existentiam Dei; adstante verò prauo magistro Atheo esse optimè posse. Secundò aut ignorantiam inuincibilem existentia Dei priuatiam, seu negatiuam, prauo doctore semoto, moraliter esse, quantumvis rustico impossibilem; physicè tamen, ac metaphysicè loquendo possibilem esse. In qua sententia omnia reia, que alterutra ex relatis contra alteram contorsit, infringi videntur.

CERTAMEN II.

Adstante prauo Atheo Doctore utraq; inuincibilis ignorantia adesse rudi, & indocto poterit, imò & priuatina, etiam moraliter, etsi ille absit.

1. Tres conclusiones in titulo continentur. Prima est adstante Atheo doctore rusticus potest tam ignorantiam posituam, seu errorem circa existentiam Dei habere, quàm pure negatiuam, seu priuatiam. Conuenio cum doctoribus secundæ sententiæ, & Quiros recitatur, qui author fuit tertiæ. Probatur facile. Quia rustici, & indocti, quibus, licet sana, hebetior tamen, ratio, & discursus est, suis magistis doctoribus, & polioribus, ita cæcò credunt, vt nihil contra discurrere possint, nedum debeant: ergo eis docentibus Deum non esse credent, nec discredere tenebuntur: ac proinde non solum negatiuæ, sed posituæ etiam Dei existentiam ignorare inuincibiliter poterunt: imò & ignorabunt: etsi à minùs hebetibus, & indoctis oppositum ex naturalibus principiis indagandi causa sit, & facultas. Antecedens probatur: ex nostris rusticis Christianis, qui ita cæcò Parochis de mysterio Trinitatis credunt, vt nihil de principio illo naturæ lumine noto, que sunt eadem vni tertio, sunt eadem inter se (cui ita apparet mysterium Trinitatis repugnat, vt in eis componendis huiusque à Catholicis doctoribus laboretur) ne cogitent quidem. Multo igitur minùs de aliis principiis, ex quibus subtili, & oblongo discursu existentia Dei demonstratur, rustici Athei contra suorum Magistorum doctrinam cogitare poterunt.

2. Secunda conclusio. Ignorantia priuatina inuincibilis de existentia Dei rustico, sine Magistro Atheo etiam degenti, non solum physicè, & metaphysicè, sed moraliter etiam est possibilis. Quoad physicam, quoad moralem à nostro Quiros discordo: etenim, licet Deus eo modo, quo quæst. 3. ostendimus demonstrabilis sit, aut plures, etiam ex non adeò rudibus, & rusticis, nihil de eo cogitarunt, neque ex causis, & effectibus naturalibus ad eorum auctorem, & causam primam dignoscendam mentis aciem, & discursum exererunt; quidni rusticus etiam syluicola, qui vix quidquam præter sensibilia cogitat, nihil ex eis, que sensu percipit, discurret: maxime circa rem adeò à sensibus remotam, qualis est Deus, horumque cum ipso connectio? Secundò: dubiò procul per mensum, aut annum, imò, & annos pauculos potest syluicola ille nihil de Deo cogitare, postquam ad rationis vsum peruenit: id enim polioribus nostris pueris euenire, vel euenturum videmus, eertòque iudicamus, ni adellere, qui eos de Deo commonerent: totos enim ludis, aliisque sensibilibus oblectamentis, annis post vsum rationis, non admodum paucis, de sese intentos videmus; nihilque præterea, nisi admontos, & inuitæ cogitare.

3. Inde verò in rustico illo per longius temporis spatium physicè, ac metaphysicè, imò & moraliter euenire posse facile deducitur. Tenim rudis ille, ac rusticus syluicola à nemine doctiori eruditus puerulorum subitiorum rationis vsum, & exercitium toto vite suæ, etiam oblongæ, tempore, non modò non prætergrederetur, sed ne assequeretur quidem: vt in rusticis nostris rudibus, ne dum in syluis enutritis, experimur, nunquam eos ad vsum, & exercitium rationis puerorum subitioris ingenij peruenire; à quibus eludi eos sæpè per iocum videmus. Ex hoc autem moralis etiam possibilitas, facillè ostenditur. Ea enim omnia, ex quibus excitanda necessariò moraliter à Quiros Dei indagandi species, ac subinde de eius existentia addubitatio, & suspicio dicitur, oculis, & sensibus puerorum ad vsum rationis peruenientiam, & rustico-rum patent, quin ex sese de Deo aliquid cogitent, & diximus, illud, quod ad prouidentiam Dei spectare dicitur infundere vnicuique aliquam de Deo suspensionem nullo fundamento nititur firmo, nisi is naturalem legem diu serualet.

ORTEGA
IN A. PARI
D. VIA

seruasset: Quo in casu, Deus sui notitiam illi concessurus iudicatur; ex quo deducitur alius singulariter, non ita bene moras hanc concedere non teneri; esto: communitatibus, seu alicui eorum pro bono publico concessurus pro sua pietate credatur: praterquam quod iam in ea Dei providentia, aliquid gratia supra naturam debitum intercedit.

4. Tertia conclusio. Homo sibi, fuisse discursibus omnino relictus, ignorantiam inuincibilem de Dei existentia, positivam, siue errorem, quod Deus non sit habere, tam physice, quam moraliter potest. Probatum facile: quia, etsi ei de Dei existentia rationes aliquot occurrant, nec possit sine fundamento, & veritatis apparentia existentie Dei dissentiri, siue non existentia ipsius assentiri; sunt tamen aliquot fundamenta adeo apparenter Dei non existentiam suadentia, ut, qui eius demonstrationem, fidemque non assequitur, decipi inuincibiliter circa eius existentiam possit. Eiusmodi est illud quo penes suos pedes motos, gressusque effusus aiebat Regius Pfaltes. Psalm. 72. dum pacem peccatorum in hoc seculo videbat: vbi plerumque iniquis fortuna ridet: cum iusti non nisi tristem duramque patiuntur. Ex quo nullum esse supremum numen: quod orbem, cuiusque res moderetur, videtur adeo apparenter, atque efficaciter deduci: ut in id, ita sapientissimum, & subtilissimum Regem fide, & reuelationibus illustratum impulerit, ut, si fides de hominum nouissimis eum obfirmaret, deturbaretur: igitur melius, & inuincibiliter in eum errorem incidere ex eo fundamento possit, qui fide, ac demonstratione destitutus, nec tam acris ingenio praeditus, ea ratione ageretur, cum assimatione iusta, nisi demonstratio, aut fides de existentia Dei, preualere non potest.

5. Contra hac nihil efficax a ratione opponi posse, vel aduersarij ipsi farentur. Ad sententias illas de obligatione diligendi Deum, vbi primum ad rationis usum, sanamque mentem creatura peruenit, & de aduertentia necessaria ad Deum, ut mortaliter possit ab ea delinqui (que oppositam nostris conclusionibus scientiam de Deo pro tunc in creatura rationali supponunt) Respondetur facile, utramque sententiam, ut sonat, fallam esse. Licet prima in sensu S. Th. accepta verum habeat: in eo tamen sensu nostra doctrina non aduersatur. Est enim verus eius, & S. Th. sensus, creaturam rationalem, vbi primum suum, vniuersique auctorem Deum cognoscit, ac proinde ad usum rationis circa Deum peruenit, ad eum diligendum teneri. Id quod aliquibus, post multum temporis, ex quo absolute ad usum rationis perueniunt, potest euenire: aliquibus vero nunquam, tam physice, quam moraliter.

6. Ab autoritate opponens illud Iob. 17. *Omnes homines vident eum.* Ad quod Gregorius. 27. Moral. cap. 3. *Omnis homo, eo ipso, quod rationalis est conditus, debet ex ratione colligere eum, qui se condidit, Deum esse.* Damasc. 1. de fide cap. 1. *Nemo est mortalium, cui non naturaliter insitum sit, ut Deum esse perspectum habeat.* Huc etiam faciunt testimonia Patrum, citata a nobis disputationis huius prefatione, que congenitam, & naturam hominibus cunctis Dei notitiam asserbant. Praecipue illud Augustini, ibidem recitati. Denique Sap. 13. vbi a magnitudinis creaturae creatorem videri posse dicitur, & omnes homines reprehenduntur, qui Deum non agnouerint. *Si enim, inquit Sapiencia, tantum potuerunt scire, ut possent asserere saeculum: quomodo huius Dominum facilius non inuenerunt?* Nemo autem de eo reprehendi cordate potest, quod inuincibiliter ignorat: ut omnibus inconcesso est.

7. Ceterum (ut ab extrema hac autoritate responsum ordiamur) Sapiens non omnes absolute homines ibi reprehendit; sed eos, qui saeculum, id est vniuersum, ordinemque causarum, & effectum eius apprimè sua indagatione, & labore multo percellerunt: quibus dubio procul de Dei existentia species, & motiua plura passim excitabantur: ac proinde in eo indagando negligentes culpabiliter extiterunt: quare circa eius existentiam vincibilis fuit, vel ignorantia, vel error. Reliqua testimonia solum euincunt ingenium nobis omnibus esse vnde Dei existentiam assequi possumus, si id excitationis specibus attendamus: aut necessario eas species nobis excitari, non euincunt; alioqui nunquam non Dei existentiam cogitarem, contra experientiam cuiusque ma-

nifestam. Ut autem ea motiuorum Dei dignoscendi nobis passim aberrantium multitudo, magnitudoque commendet, aiunt Iobus, & Patres per exaggerationem: omnes Deum videre, ingenitumque omnibus, & insitam Dei notitiam: quemadmodum eum, qui obiecta, in aperto sibi propofita, quia non aduertit, vel negat, vel ignorat, eum negare, vel ignorare, que videt dicere solemus, eum tamen non viderit.

QVÆSTIO V.

An Deum esse, siue existere, primò per fidei actum cognosci queat?

Dixi: primò cognosci per fidei actum. Nam si aliunde Deum esse, cuiusque existentia nota creditur sit, cessat omnino difficultatis itatim proponenda ratio, ut ex eius propositione patet.

CERTAMEN I.

Difficultas proponitur.

DEi existentiam per fidei actum cognosci à Christianis absolute posse, certissimum est: cum Deus se existere, & explicitè, ac implicitè, ac virtualiter reuelauerit, quoties aliquid reuelat, & loquitur. Quod si aliunde Dei existentia nobis sit nota, tum quidem assentiri iterum nos eiusdem existentie, quia id etiam nobis reuelat, facile intelligitur: at verò, cum Dei existentia nobis est prorsus ignota, difficultas est, an cognosci primò per fidem queat: eademque cum illa: An Dei reuelationem de mysterio aliquo, eodem fidei actu, quo mysterio reuelato assentimur, eius reuelationi assentiamur? An aliunde debeamus prius reuelationi assentiri: cum Deus se existere reuelat, existentia reuelata Dei ad ipsam reuelationem necessario supponitur: cum nemo reuelare, loquere possit non existens: quare, ut assentiamur Deum suam existentiam reuelasse, ut deinceps ob eius reuelationem ipsum credamus existere: ipsum existere, ut reuelat, prius iudicare debemus; alioqui, si eum existere ignoramus, & negemus, & eum loqui acque ignorabimus, negabimusque: licet, ut assentiamur ob reuelationem alteri mysterio reuelato, Deum illud reuelasse, seu Dei de illo reuelationem existere pronoscere debemus. Cum autem de ea reuelatione reuelatio reflexa non sit, ob quam ei assentiamur, nec de omnibus reflexis reflexior, & reflexior reuelatio alia sine infinito processu dari (& idem est de reuelatione existentie Dei) licet plane, ut Dei reuelationi, & Dei existentie, quibus prius natura, quam Dei existentie, aut cuius alteri veritati reuelate necessario assentiri debemus, fidei actu assentiri non possimus: quare neque existentie Dei, neque existentie reuelationis possumus primò per fidei diuinae actum assentiri. Confirmatur: quia alius perinde vitioso circulo eidem videbimur assentiri: nempe Deum existere, quia id reuelat: & reuelare, quia existit.

2. Petrus Hurtado d. 7. de fide à paraffo. 90. & Lugo, d. 1. à paraffo 82. in simili de assensu reuelationi aiunt: veritatibus omnibus, que in motiui fidei continentur, ut Dei Veracitati, Existentiæ, Authoritati, & Reuelationi assentiri nos eodem fidei actu; non quidem, ut veritatis reuelatis, sed ut motiuis assentiendi ex fide, quibus propter aliud assentendum non est. Sunt enim prima fidei principia, quibus propter ipsa assentendum est, non propter aliud, ut motiuis assentiendi non est. Sunt enim prima propter se, ac non propter aliud assentiamur. Verum non satis capio, quid nam dicatur per illud assentiri per se, illis, ut motiuis: An excluditur eis verbis assentiri circa illa motiua in fidei motiui melius, tanquam circa obiecta, in quorum existentiam assensus feratur, nec ne? Si ita in illa ferri assensum fidei neges: aliunde assensus Dei, illa præcedere debet ut ob illa reuelate existentie Dei, aut cuius alteri mysterio assentiamur. Incongruum enim aut